

DE OUDHEDEN TE MONTFOORT.

Ter vergadering van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer te Montfoort, in September j.l., heeft de heer A. C. Hellema mededelingen gedaan over de reorganisatie van het Museum van Oudheden en van het onderhoud dienaangaande met het gemeentebestuur.

Naar aanleiding van een bij het bestuur ingekomen mededeling, als zou de zg. kloostergang naast de oude Commanderie van de Ridders van St Jan in de Hofstraat zich in zeer verwaarloosde staat bevinden, werd besloten deze aangelegenheid op korte termijn aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Mocht blijken dat restauratie inderdaad noodzakelijk is, dan zal contact worden opgenomen met de eigenaar en zo mogelijk met de vereniging Hendrick de Keyser en Monumentenzorg. In ieder geval zal getracht worden dit monument uit de middeleeuwen voor het nageslacht ongeschonden te bewaren.

RECTIFICATIE.

In het Decembern timer van het Maandblad 1952, schreef de heer A. Brom Jr. in zijn artikeltje over de Buurkerk: „men zegt dat het (orgel) thans in onderhoud is bij een bekwaam loodgieter”.

Naar ons gebleken is, berust deze mededeling op een misverstand. Het orgel van de Buurkerk is in onderhoud bij de Gebr. Van Vulpen, orgelbouwers te Utrecht.

BOEKBESPREKING.

R. Hagoort. *Utrecht, Kerk- en Grachtenstad*. Utrecht, Drukkerij Libertas. N.V.

Drukkerij Libertas op de Drift heeft een kalender voor 1953 uitgegeven, waarop zes tekeningen van H. Doornekamp voorkomen, die utrechtse kerken en grachten tot onderwerp hebben.

Deze tekeningen vindt men in verkleinde vorm terug in een door R. Hagoort samengesteld boekje „Utrecht, Kerk- en Grachtenstad”. Bijzonder gelukkig is deze ondertitel niet, maar men begrijpt wel de bedoeling.

De heer Hagoort heeft een zestal „praatjes bij plaatjes” gemaakt, die zich vlot laten lezen. Veel nieuws vinden de

kenners van Utrecht er niet in, maar voor hen is het boekje niet in de eerste plaats bedoeld.

De schrijver weet in kort bestek heel wat feiten te vermelden. Het opstelletje over de Klaastoren leek ons het minst geslaagd. Daar troffen we een aantal onjuistheden in aan. Maar voor het overige en voor het initiatief van de drukkerij kan men waardering hebben.

De Voorlichtingsambtenaar der gemeente Utrecht heeft van dit boekje een afzonderlijke uitgave gemaakt, die hij bij wijze van Nieuwjaarsgroet aan tal van personen in Utrecht heeft doen toekomen.

de J.

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

FEBRUARI
1953

ONDER REDACTIE VAN:
H. DE JONG

26e JAARGANG
Nº 2

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: MAJELLAPARK 61, UTRECHT
Gironummer 575520 ten name van de Vereniging „OUD-UTRECHT”

ALGEMENE VERGADERING

Het bestuur roept de leden op en nodigt hen met hun dames uit tot bijwoning van de algemene ledenvergadering op **Donderdag 12 Februari a.s.** des avonds te half acht in het **Universiteitshuis, Lepelenburg 1 te Utrecht.**

Agenda

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering van 28 Maart 1952.
3. Verslag van de secretaris over 1952.
4. Rekening en verantwoording van de penningmeester over 1952 met verslag van de kascommissie en voorstel tot bestemming van het batig saldo.
5. Verkiezing van bestuursleden wegens periodieke aftreding van de heren jhr dr M. R. Radermacher Schorer, J. E. Brom en mr Th. A. Hoog en wegens het bedanken van de heer J. van Staveren.
De heren Brom en Hoog stellen zich niet voor een herbenoeming beschikbaar. In hun plaatsen stelt het bestuur voor de heren prof. dr M. D. Ozinga en mr N. B. ten Bokkel Huinink. In de plaats van de heer Van Staveren wordt voorgesteld de heer H. de Jong.
Wegens uitbreiding van het bestuur met twee leden stelt het bestuur voor de heer A. H. Doude van Troostwijk te Nieuwersluis voor de vereniging „Niftarlake”, terwijl namens de vereniging „Flehite” te Amersfoort nog een kandidaat zal worden gesteld.
Leden die namen van andere kandidaten voor de diverse vacatures willen noemen, worden verzocht hiervan bericht te zenden aan de wnd secretaris.
6. Bespreking van plannen voor het komende seizoen.
7. Rondvraag.
8. Sluiting.

Na afloop van de vergadering (ongeveer half negen), zal mr P. P. Agter te Utrecht een causerie houden over het onderwerp:

HET UTRECHT VAN OMSTREEKS EEN EEUW GELEDEN.

Namens het bestuur:

Ir J. D. M. Bardet, voorzitter.

Mr N. B. ten Bokkel Huinink, wnd secretaris.

* * *

MEDEDELINGEN UIT DE VERENIGING.

Na de Geertekerk de Blauwkapel! Het aardige kerkgebouwtje in fort Blauwkapel wordt met ondergang bedreigd. Reeds tien jaar is de kerk buiten gebruik. De hervormde gemeente van Blauwkapel, die in Groenekan een bedehuis wil bouwen, heeft geen belang meer bij het kerkgebouw.

In een speciaal daartoe belegde vergadering heeft het bestuur van de vereniging „Oud-Utrecht" zich beraden over de mogelijkheden om de slooping der kerk te voorkomen. Besloten werd o.a. om een persconferentie te beleggen.

Dit laatste is geschied. Ir J. D. M. Bardet heeft bij die gelegenheid aan de pers een uitvoerig overzicht gegeven van de droeve historie met de Blauwkapel.

Alle dagbladen hebben zich nadien met het kerkje bezig gehouden. Er bestaat een kleine hoop, dat het kerkgebouw uit handen van de sloper blijft.

De penningmeester verzoekt de contributie voor 1953 (f 6.— of f 8.50 voor hen, die een *gebonden* exemplaar van het Jaarboekje verlangen) over te schrijven op gironummer 575520 van de vereniging „Oud-Utrecht".

De heer P. J. Koopman, arts te Dordrecht (Singel 314) vraagt of iemand van de leden de jaargangen 1, 2 en 3 van het Maandblad aan hem wil overdoen. Hij zou dan in staat zijn om zijn collectie te completeren.

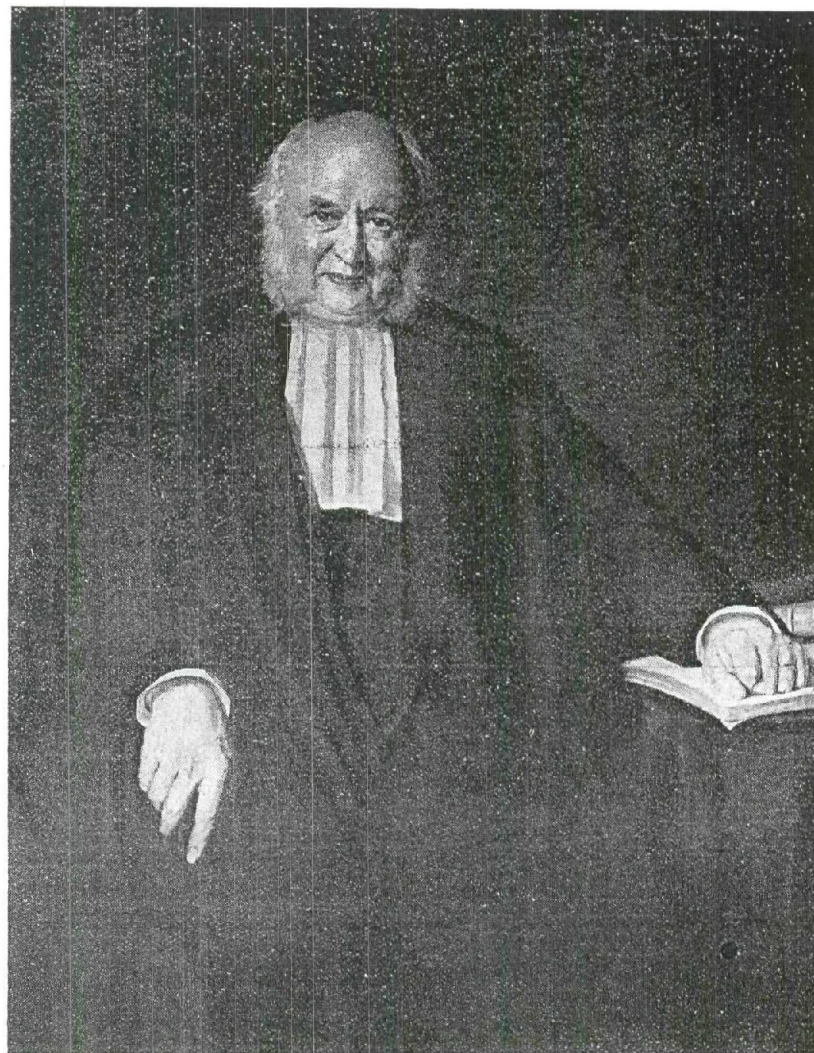
Wie genoemde jaargangen kan afstaan, stelle zich rechtstreeks met de heer Koopman in verbinding.

Op 13 Maart 1953 zal het een halve eeuw geleden zijn, dat Nicolaas Beets te Utrecht stierf.

De redactie heeft gemeend in dit nummer bijzondere aandacht te moeten wijden aan deze voor Utrecht zo bekende figuur.

Hiernaast treft men een foto aan van een weinig bekend schilderij van Beets. Mr J. W. C. van Campen schrijft over de pogingen, die indertijd werden gedaan om voor de dichter een standbeeld op te richten.

Van 7 tot en met 30 Maart a.s. zal in de zalen van „Kunstliefde" te Utrecht een Beets-tentoonstelling worden gehouden. Men zal daar de verschillende onderdelen van het Hildebrand-monument kunnen zien.

NICOLAAS BEETS (1814—1903)

Portret door Thérèse Schwartze, 1881. Centraal Museum, Utrecht. Bruikleen van Mevrouw J. E. Verloop-Beets te Bilthoven.

Op mijn portret door Thérèse Schwartze.

Die vriendelijkheid past bij geen tabberd, roept men luid.

Och, laat mij vriendlijk zien! Trek eer mijn tabberd uit.

Nicolaas Beets.

EEN STANDBEELD VOOR BEETS OF EEN MONUMENT VOOR HILDEBRAND?

„Il est plus facile d'être immortel de son vivant qu'après sa mort". Wie zich met Beets en zijn nagedachtenis bezig houdt, springt dit woord van Maurice Barrès in de *Chambre des Députés* gemakkelijk in het geheugen.

De eens zoo gevierde en vereerde dichter was op 13 Maart 1903, 89 jaren oud, in zijn woonhuis aan de Boothstraat te Utrecht overleden en op 17 Maart op de Algemeene Begraafplaats onder groote belangstelling te ruste gelegd.

Nog denzelfden dag eerden Burgemeester en Wethouders den overleden stadgenoot door aan een straat in aanleg op het terrein Voorzorg en een gedeelte van het voormalige exercitieveld het Sterrenbosch den naam Nicolaas Beetsstraat te geven.

De wensch naar een meer opvallend herinneringsteeken scheen echter in veler gedachten aanwezig te zijn. Nog vóór de begrafenis van den dichter waren er al stemmen opgegaan, die het oprichten van een standbeeld de beste wijze vonden om zijn nagedachtenis in eere te houden, waarbij, naar ik hoop, het lezen en het blijven lezen van zijn werken stilzwijgend als een nog betere aangenomen werd. Het amsterdamsche Handelsblad ontving daags na Beets' overlijden f 100 van iemand uit Hilversum, met het bijschrift: „Een standbeeld voor Nicolaas Beets". „Wij zullen het bedrag bewaren", schreef het blad, „tot wij het kunnen overdragen aan een commissie, welke zich ongetwijfeld zal vormen om Beets' nagedachtenis door een gedenkteken te eeren" ¹⁾

„Ongetwijfeld". Het is de uitdrukking, waarmee men doorgaans eigen twijfel bij anderen wil weg-suggereeren. In dit geval blijkt achteraf, dat zich toch een commissie geformeerd heeft, waarvan echter noch de leden, noch de uitingen van activiteit in de couranten van die dagen of elders te ontdekken vallen. Zeker kwam zij niet tot stand in de eerste weken na den dood van Beets. Wel werd te Utrecht spoedig het oprichten van een standbeeld aan de orde gesteld door den schrijver van de „Kijkjes van den Dom" (C. W. Wagenaar) in de *Utr. Courant*, die zelfs al de plaats aanwees: het begin van de Maliebaan. De redactie nam het idee over, hing het beeld alvast den „wijden professoralen mantel" om, zag Beets reeds staan, „het oog gewend naar de schoone singels en plantsoenen" en vervolgde:

„dat is waarlijk de aangewezen plek. — En nu dient de hand aan den ploeg geslagen, om dit denkbeeld te verwezenlijken: we doen een warm beroep op onze lezers, op alle vereerders van Nicolaas Beets, om mede te werken om den vereerden dichter deze hulde te bewijzen. Wie neemt het initiatief?" ¹⁾

1) *Alg. Handelsblad* 14 Maart 1903.

1) *Utr. Courant* 23 Maart 1903. — 2) *Utr. Courant* 25 Maart 1903.

Bewijzen van instemming met het voorstel kon de *courant* twee dagen later vermelden, en wat meer zegt, ook toezeggingen tot een vrij belangrijk bedrag „voor het geval eene commissie zich voor dat doel mocht constitueeren". Enkele toegezonden bijdragen werden aan de gevers geretourneerd: „het ligt niet op onze weg — meenen we, — zoolang nog geen commissie uit onze burgerij zich heeft gevormd, giften in te zamelen of te bewaren" ²⁾.

De commissie zal dus eenigen tijd later geformeerd zijn. Heeft zij den juisten weg bewandeld om tot haar doel te geraken? Bestond zij wellicht niet uit de geschikte personen? Men kan het betreuren of niet, het is reëel er rekening mee te houden, dat „klinkende namen", invloedrijke personen doorgaans meer weten te bereiken, zelfs in een zaak, die de algemeene belangstelling heet te hebben, dan goedwillende menschen, die niet de persoonlijke of maatschappelijke qualiteiten bezitten, noodig om anderen beurzen te openen. Of heeft de pers zich afzijdig gehouden? Het is wel opvallend, dat het *Utr. Dagblad* in het heele jaar 1903 zelfs over het bestaan van het comité zwijgt. Had het denkbeeld van een Beets-monument moeten uitgaan van het blad, dat toen vooral in de bovenlaag van Utrechts bevolking gelezen werd en stempelde het initiatief van de *Utrechtsche Courant* de heele actie tot een van den kleinen middenstand, waarvan in het toenmalige Utrecht „het denkend deel der natie" zich op een veilige afstand hield? Het zijn vragen, die bij iemand opkomen, als men deze feiten waarneemt. En waar bleef „de gansche Utrechtsche wereld", door welker vereering, zooals Prof. Quack later schreef, Beets „gedragen" werd en „de aanzienlijke geslachten van de (zelfde) Utrecht", voor wier omgang en goedkeuring dezelfde hoogleeraar oordeelde, dat de dichter, „helaas veel te gevoelig was" geweest? ³⁾

Ja toch, er was tenminste iemand, die een daad stelde, om Beets' nagedachtenis in eere te houden. Of ongeduld over het teleurstellende verloop van de actie of anders het inzicht, dat heel Nederland bij al zijn veronderstelde bewondering en waardeering er niet toe te krijgen zou zijn, de noodige gelden voor een standbeeld bijeen te brengen, meegewerkt hebben, in hoofdzaak zal het wel diepe vereering voor den overleden predikant-dichter geweest zijn, die mr. H. J. H. baron van Boetzelaer van Oosterhout te Zeist — hij woonde op Dijselsburg — er toe gebracht heeft op eigen kosten een gedenksteen te doen vervaardigen en aan het hem toebehoorende woonhuis van Beets in de Boothstraat te doen aanbrengen.

Op 4 November 1903 deelde de *courant* nuchter mede, dat den volgende dag zonder eenig ceremonieel „het omhulsel zal worden weggenomen voor het huis van Nicolaas Beets, waardoor de gedenksteen, die thans in het huis is aangebracht, voor ieder-

3) H. P. G. Quack, *Herinneringen*. Amst. 1913, blz. 240.

een zichtbaar zal worden." De beschrijving der gebeurtenis ging vergezeld van de mededeeling, dat het ontbreken van iedere plechtigheid zijn oorzaak vond „in bijzondere omstandigheden", wat waarschijnlijk voor ingewijden duidelijk was, maar het nageslacht in het onzekere laat.¹⁾

De sobere hardsteen gedenksteen (2.35 × 1.40 m.) is uitgevoerd naar het ontwerp van den architect L. W. R. Schütz te Zeist. De strak-omlijste plaat bevat het opschrift:

NICOLAAS BEETS

woonde hier

4 Augustus 1854

tot

13 Maart 1903

Daarboven is een slinger van laurierbladeren, op het beneden-gedeelte een palmtak uitgebeeld.

Dat de steen werd aangebracht tegen den buitenmuur van het vertrek, waar professor Beets gewoon was zijn colleges te geven, was volgens de tot dan toe zwijgende, maar nu opeens spraakzaam wordende courant, „ons een waarborg, dat zijn naam ver-eeuwigd zal worden en bewaard zal blijven tot in de nagedachtenis der verste geslachten". De kromme gedachtengang zal wel een slordigheid van een haastigen verslaggever zijn, de gedenksteen verricht nu al een halve eeuw zijn taak Beets' woning aan te wijzen. Wie weet nog, waar andere beroemdheden, van Heusde, Opzoomer, Donders gewoond hebben?

Wij bladeren verder in de stedelijke dagbladen.

1904.....

Het duurt tot 27 November 1905 voor het standbeeld van Beets vermeld wordt. Meteen voor het laatst. Weer in de Utrechtsche Courant, die twee jaren geleden het denkbeeld gelanceerd had. Nu schrijft zij boven haar bericht: „Beschamend".

„Men weet, dat er indertijd een commissie is gevormd om een standbeeld op te richten — althans een gedenksteen te stichten — voor Nicolaas Beets.

Die commissie nu heeft haar werk moeten neerleggen!

De belangstelling was... zoo goed als nihil! Geld was er zoowat niet ingekomen... Wat zijn wij hier in Utrecht toch voor menschen?

Een oud spreekwoord zegt: „Heil het volk, dat zijn groote mannen eert!" Wij doen dat niet. Wij bezondigen ons liever aan kwaadsprekerij, aan kringetjes-politiek, aan koffiepraatjes en kransjesgedoe.

Is er nu niet iemand van gezag en naam, die zich ervoor wil spannen? Die Utrecht de beschaming besparen wil, niets voor zijn grooten burger, Nicolaas Beets, te hebben gedaan?

Wij zullen gaarne, met alle macht, die in ons is, onze medewerking geven, en er zijn toch mannen van smaak en karakter te over in Utrecht, die de leiding kunnen geven?

Wie komt er op voor een standbeeld voor Nicolaas Beets?....."

In het Utrechtsch Dagblad geen woord, zelfs niet de mededeeling van de opheffing van het comité.

1) Utr. Prov. en Sted. Dagblad 4 en 5 November 1903.

Wat heeft daar achter gestoken? Het citaat uit de Utr. Courant doet vermoeden, dat hier allerlei kleinstedsch gedoe achter schuilt. Beschamend, inderdaad. Echter niet de laatste keer, dat in Utrecht beschamende dingen gebeuren.

Er zijn in die jaren meer pogingen gedaan om een gedenk-teeken voor beroemde, althans in bepaalde kringen hooggewaardeerde mannen op te richten. *Richard Hol* was 14 Mei 1904 overleden. Hier in Utrecht, waar hij zijn besten en langsten tijd (1862—1896) had doorgebracht, directeur was geweest van Toonkunst, als dirigent een nationalen naam had gekregen, als liederen- en orkestcomponist toch zeker belangrijke verdiensten had verworven en waarschijnlijk nog meer als muziekpaedagoog van beteekenis was geweest, — hier in Utrecht, waar hij, na eenige jaren in den Haag gewoond te hebben, was komen ster-ven, werd een actie op touw gezet, om tot een monument voor den overleden musicus te komen. Na anderhalf jaar:

„Nu de actie hier ter stede, om tot een gedenk-teeken te komen, zoo jammerlijk is mislukt, wil men het met een algemeen lands-comité probeeren." ¹⁾

In den Haag verenigde zich een honderdtal toonkunsten-aars en vrienden der muziek — nu waren er klinkende namen genoeg bij —, die hun werkzaamheden op 20 October 1906 bekroond zagen door de onthulling van een *Richard Hol*-monument aan de Stadhouderslaan te 's Gravenhage.

Een derde geval is dat van *Schaepman* geweest, in Januari 1903 te Rome overleden. In April vormde zich te Utrecht, op initiatief van den Aartsbisschop, een commissie om een gedenk-teeken voor den overleden dichter-staatsman tot stand te brengen.

Ik veronderstel, dat ook in dit geval moeite gedaan moest worden, — maar het beoogde doel werd bereikt en 18 Juli 1908 kon vóór het groot-seminarie te Rijsenburg het monument onthuld worden, dat nog altijd, zoo niet door zijn aesthetische qualiteit, dan toch door zijn aanwezigheid aan *Schaepman* herinnert. Men kan er wel zeker van zijn, dat de bijdragen voor dit gedenk-teeken grootendeels door het katholieke volksdeel, in welks emancipatie „de doctor" zoo'n belangrijk aandeel heeft gehad, bijeengebracht zijn.

De aandacht van Nederland werd in de eerste maanden van 1903 wel bijzonder in beslag genomen door andere gebeurtenissen dan den dood van een ouden dichter. De oorlog in Transvaal vond hier, mede door Paul Krugers verblijf in Utrecht, sterken weerklank, de twee spoorwegstakingen, krachtmeting tusschen de „bezittende" en de „arbeidende klasse", zooals de *Baanbreker* formuleerde, — tusschen de regeering en de socialistische volks-leiders, gelijk de conservatieve partijen liever lazen —, brachten het land in rep en roer, de befaamde „worgprent", hatelijke ka-

1) Utr. Courant 14 December 1905.

rikatueurbijlage van „het Volk” op Dr. Kuyper, waar de Justitie zich mee bemoeide, werd met afschuw verworpen of luide toegejuicht, namen als Domela Nieuwenhuis, Troelstra, Oudegeest, van der Goes hadden in die dagen luider klank, wekten meer sentimenten op dan die van een stokouden predikant, wiens faam uit een al te rustig tijdperk dateerde, dat tot een definitief verleden ging behooren.

Toch tellen al die beroeringen nauwelijks mee om de apathie te verklaren, die het gebrek aan belangstelling voor Beets' monument toch doet veronderstellen. Al was het alleen maar, omdat de genoemde gebeurtenissen tenslotte na korten tijd haar almeêrend karakter verloren en de vaderlandsche rust, zij het wellicht iets waakzamer dan te voren, terugkeerde.

Eerder schijnt de oorzaak van de mislukking in een geheel andere richting gezocht te moeten worden. Het komt mij voor, dat men elkaar al te lang heeft nagepraat en Beets' beroemdheid is blijven verkondigen ook toen zij in werkelijkheid reeds verbleekt en uitgehold was. Ook in het vereeren van personen treedt op den duur vermoeidheid op, zeker wanneer, zooals in dit geval, de vereerde figuur zich niet steeds in zijn werk vernieuwt. Wie tot het laatst beroemd wil blijven, moet zijn productiviteit niet te lang overleven. Schaepman was in volle werkzaamheid gestorven, de emeritus Beets trad niet meer naar buiten op en bracht op litterair gebied geen belangrijk werk meer voort.

Is het bovendien wáár, wat zoo gemakkelijk gezegd wordt, dat Beets een nationale figuur is geweest? Voor zijn dichterschap schijnt het — in een bepaalde periode van zijn leven — volgehouden te kunnen worden en dan altijd nog met de beperking, door het litteraire analfabetisme van een groot deel der natie aangebracht. Zijn vereering echter gold voor een belangrijk deel den dominee, den man van een bepaalde kerkelijke richting, in dit geval de ethisch-irenische richting in de Ned. Hervormde Kerk.

Zooals men aannemen kan, dat Schaepman zijn monument van zijn geloofsgenooten kreeg en niet, ondanks ook elders bestaande waardeering, van anderen, kon men verwachten, dat minstens voor het overgrootste deel de bijdragen voor Beets' gedenkteeke van de zijde zijner geestverwanten zouden gekomen zijn. Nu dit niet het geval blijkt te zijn geweest, nu zelfs het totale bedrag minimaal is gebleven, dringt zich de conclusie op, die men, mede opgegroeid in de leer van Beets' exclusieve populariteit, aarzelt te trekken: dat er bij zijn overlijden van een algemeene waardeering en bewondering, zelfs in den kring van zijn eigen kerkelijke groepeerings, geen sprake meer was. Toch zie ik geen andere mogelijkheid. Geestdrift en liefde voor een zaak of persoon kunnen het best gemeten worden aan het offer — het financieele offer in vele gevallen —, dat men er voor wil brengen.

Het is beter achteraf het nuchtere feit te constateren, dan een

legende te bestendigen, waaraan, toen de proef op de som genomen werd, geen levende inhoud meer bleek te beantwoorden.

Geen standbeeld voor Beets — maar een monument voor *Hildebrand!*

Een der vele ingezonden-stukkenschrijvers bij de naamgeving van de Nicolaas Beetsstraat had reeds de vraag geopperd: waarom geen Hildebrandstraat? „Zou het oneerbiedig zijn te meenen, dat Beets een minder onsterfelijke naam zal blijken dan Hildebrand?” ¹⁾. De onderstelling steunde op een reeds langen tijd verschuivende waardeering.

In 1913 vormde zich in zijn geboortestad Haarlem een comité tot oprichting van een gedenkteeke voor den schrijver van de *Camera Obscura*, het boek dat bij Beets thuis weinig in tel was, maar door generaties van geboeide en bewonderende lezers anders beoordeeld werd.

De haarlemsche leeraar dr. J. B. Schepers ijverde in die dagen volhardend voor de totstandkoming, *Neerlandia*, het maandblad van het Algemeen Nederlandsch Verbond, stelde herhaaldelijk zijn kolommen open voor propageerende artikelen, de beeldhouwer Bronner kreeg opdracht het monument te vervaardigen In 1952 waren we, in dit trage en vasthoudende Nederland, zoover, dat dank zij de onverzettelijkheid van den kunstenaar en de activiteit van het in den loop der jaren telkens vernieuwde comité, de negen voltooide figuren tentoongesteld konden worden van het monument, dat in 1953, vijftig jaren na Hildebrands overlijden, in den Haarlemmerhout, naar men hoopt, zal verrijzen, *indien* de bewonderaars van de *Camera Obscura* op girorekening nr. 4000 van de Twentsche Bank te Haarlem ten gunste van het Hildebrand-comité nog voldoende bijdragen storten voor de laatste onkosten.

J. W. C. VAN CAMPEN

1) Utr. Prov. en Sted. Dagblad 24 Maart 1903.

TENTOONSTELLING STADSBEELDEN OUD-UTRECHT

Op Maandag 16 en Dinsdag 17 Februari wordt in de raadszaal van het stadhuis te Utrecht een tentoonstelling van stadsbeelden van Oud-Utrecht gehouden uit de verzameling van de heer H. J. de Soeten.

Deze expositie — ten dienste van de groep Ambtelijke Vorming — draagt een besloten karakter. Evenwel zullen leden van de vereniging „Oud-Utrecht” er welkom zijn. De tentoonstelling is geopend op bovengenoemde avonden van 8 uur tot half 10.

* * *

HET GRAF VAN NICOLAAS BEETS.

Heeft Nicolaas Beets geen standbeeld gekregen — zoals men in het voorgaande artikel kon lezen — ook de plaats van zijn graf is niet door een monument aangegeven.

Hier echter is dat niet te wijten aan verminderde waardering voor zijn persoon. Het was de wens van Beets, dat niets anders dan een eenvoudige zerk zijn graf zou dekken.

Wie onze oude begraafplaats Soestbergen bezoekt, vindt daar heel wat herinneringen aan het 19e eeuwse Utrecht en zeker aan de kerkelijke wereld. Vlakbij de zijingang staat een opvallend gedenkteken voor prof. dr J. J. van Oosterzee, de beroemde kanselredenaar en even verder een simpele obelisk ter nagedachtenis aan prof. dr J. I. Doedes. Deze mannen hebben tegelijk met Beets het hoogleraarschap aan de utrechtse universiteit bekleed.

Aan de andere zijde van de begraafplaats vindt men een groot monument voor prof. dr A. des Amorie van der Hoeven, de remonstrantse hoogleraar in het midden van de vorige eeuw, welke gelijk Van Oosterzee als orator heeft uitgeblonken.

Opvallend is de grafkelder van ds L. Schouten, de man van de tabernakel, een te Utrecht vervaardigd werkstuk, dat heden te zien is in het Bijbels Museum te Amsterdam.

Nog tal van andere predikanten hebben hun grafteken of monument gekregen op Soestbergen. Bij menig graf heeft Beets zelf gesproken. Op de dood van diverse ontslapen ambtgenoten maakte hij een lijkdicht. Maar hij die deze namen en hun graven bezong, heeft daar zelf niet van willen weten.

En wanneer deze of gene bij de herdenking van Beets' overlijden en begrafenis een wandeling naar het kerkhof zou ondernemen om de steen van Beets te bezien, hij zou er vruchteloos naar zoeken want geen enkele zerk vermeldt de naam van de dichter-dominé.

Henriëtte Roland Holst, zelf onlangs in hoge ouderdom overleden, schreef na de dood van de bejaarde Beets de volgende, voor 1903 wel revolutionnair klinkende zinnen: „Zijn naam is duf geworden in onze monden, een symbool van geslaagde middelmatigheid en officieel-geijkte banaliteit van al wat wij bestrijden en haten.

Schrijver van veele deelen stichtelijke uren en rijmer van talrijke zoetelijke Oranje- en vaderlandslievende versjes.

Een zonderling leven. 88 jaar oud geworden en de laatste 64 daarvan al dieper neergezakt in het mulle zand van „theologische vermaardheid en officiëlen roem.”¹⁾

Een dergelijk oordeel, hoe weinig gepast op dat ogenblik, is wel min of meer verklaarbaar. Beets heeft niet getracht de populariteit te vermijden. Moeten we hem dat kwalijk nemen? Als

predikant behoorde hij niet tot de drukst beluisterde voorgangers. Als professor blonk hij niet uit; zijn benoeming tot hoogleraar geschiedde meer om zijn persoon te eren dan om zijn wetenschappelijke verdiensten te erkennen.

Maar de Camera — en als gevolg daarvan de gedichten en de stichtelijke werken — handhaafden zijn glorie bij het volk. Waarom zou men het de oude man dan euvel duiden, dat hij zich de roem liet welgevallen?

Op het eind van zijn leven laat Beets echter blijken, dat hij afstand kan nemen van de eer, die mensen hem brengen. Welhaast aartsvaderlijk is zijn sterven. Hij treft allerlei schikkingen met het oog op zijn begrafenis.

Een van deze schikkingen moet betrekking hebben gehad op de inscriptie welke de grafsteen zou dragen. Op dit punt toonde Beets zich een navolger van Calvijn. De reformator van Genève bepaalde namelijk voor zijn, dood dat de plaats van zijn graf onbekend zou moeten blijven. Zo ver ging Beets niet. Maar wel was hij van mening, dat zijn naam niet op de zerk behoefde te prijken.

Twée zerken dekken het familiegraf van Beets. Op de ene lezen wij de woorden „God is mijn licht”, op de andere „Salvs mea Christvs”. Deze laatste woorden zijn de wapenspreuk van het geslacht Van Foreest. Beets huwde in 1840 met Aleide van Foreest en na haar overlijden (1856) trad hij in 1859 in het huwelijk met Jacoba Elisabeth van Foreest, zuster van zijn eerste echtgenote.

Kennelijk heeft Beets naast het Salvs mea Christvs (Christus is mijn heil) een passende tekst willen hebben. Hij is daarin geslaagd want de woorden, die wij nu op zijn graf lezen zijn bijna woordelijk ontleend aan het begin van Psalm 27: De Heer is mijn licht en mijn heil.”

Wie het graf van Beets wil zien, moet het zoeken op een zijpad links van de hoofdingang der eerste begraafplaats.

Op een van beide zerken ligt een metalen palmtak met eikebladeren. Deze is aan de grafsteen vastgeklonken. Reeds een halve eeuw rust dat vreemde eerbewijs daar.

Een van de plaatselijke couranten prijst het als een zeldzaam mooi en kunstvol handwerk²⁾. „Het is een bij uitstek mooi stuk arbeid, dat zeer zeker niet onder de handen van een Hollandschen smid is gewrocht. Hoogstwaarschijnlijk heeft een buitenlandsch literarisch genootschap het bloemstuk laten neerleggen als een bewijs van stille hulde en sympathie aan den ontslapene.”

Erg hoog werd het vaderlands smeedwerk blijkbaar niet aangeslagen in die tijd.

Het enthousiasme van de dagbladschrijver voor het metalen

1) J. Dyserinck, Herinneringen aan Nicolaas Beets, Den Haag 1904, p. 212.

2) Utr. Prov. en Sted. Dagblad 27 September 1903.

bloemstuk van vreemde makelij kunnen wij niet delen. Maar als curiositeit en als herkenningsteken voor het graf van Beets heeft het nog enige waarde.

UTRECHT, 13 Maart 1903.

Heden overleed alhier, in den ouderdom van ruim acht en tachtig jaren, na een kort maar pijnlijk ziekbed, in blijmoedige overgave aan zijn Heer en Heiland, Professor Doctor **NICOLAAS BEETS**, gedurende een tijdvak van bijna 35 jaren Predikant bij de Ned. Herv. Gemeente, eerst te *Heemstede*, vervolgens te *Utrecht*, en daarna Professor in de faculteit der Godgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te *Utrecht*; Lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen te *Amsterdam*, enz. enz.; Commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Officier in de Orde van de Eikenkroon, Ridder 3de Klasse in de Orde van den Gouden Leeuw van Nassau en Officier in de Léopolds-Orde.

De begrafenis zal geschieden op de Algemeene Begraafplaats alhier op Dinsdag 17 Maart e. k., des voormiddags te half twaalf ure. GEEN BLOEMEN.

De rouwkaart, rondgezonden na het overlijden van Nicolaas Beets, waarvan men hierbij een afdruk ~~op ware grootte~~ ziet, schijnt naar haar tekst een tegenstelling te vormen met het grafscript. Op de zerk geen enkele naam, in het doodsbericht uitvoerig titels en onderscheidingen.

Beets bepaalde voor zijn overlijden, dat zijn vrouw het doodsbericht diende te schrijven ³⁾. Maar ten aanzien van zijn graf verklaarde hij al in 1886: „Schrijf op mijn zerk geen lofdicht”.

Weg eerbewijzen
Voor d'armen zondaar, die daar ligt! ⁴⁾

de J.

³⁾ P. D. Chantepie de la Saussaye, Het leven van Nicolaas Beets, Haarlem 1904, p. 283.

⁴⁾ Id. p. 281.

KLEINE MEDEDELINGEN.

„t Oude Wevershuys”. Amersfoort gaat verder met de restauratie van kleine monumenten. Het perceel Muurhuizen 227-229, tot voor kort bekend als „d'Oude Lantaarn”, is na langdurige herstelwerkzaamheden in gebruik genomen.

Onder leiding van de amsterdamsche architect IJsbrand Kok, heeft men het vervallen gebouw weten te herscheppen in een waardevol monument. Aangezien men tot de ontdekking is gekomen, dat de behuizing eertijds werd bewoond door leden van het wevers- of snijdersgilde, heeft het gebouw een naamsverandering ondergaan. Het draagt nu de naam „t Oude Wevershuys”.

Het huis is gedeeltelijk ingericht voor exposities. Een ander deel dient voor de verkoop van ceramiek, weefwerk en grafische kunst.

Andrieskerk hersteld. Wie in dit voorjaar een doel zoekt voor een tochtje door de provincie, moet eens aan Amerongen denken. Daar is in de vorige zomer de hervormde- of Andrieskerk na een restauratie van drie jaar aan de eredienst teruggegeven.

Dit gotische kerkgebouw dateert uit de 13e eeuw; in de 15e eeuw kreeg het zijn tegenwoordige omvang.

Reeds in 1938 was de kerk aan restauratie toe. Pas elf jaar later maakte men een begin met het herstellingswerk. De architect J. G. A. Heineman uit Velp ontwierp de plannen.

Het gebouw is een bezichtiging alleszins waard. Men vindt er een graftombe voor Goert van Reede van Amerongen en zijn echtgenote (overleden resp. in 1585 en 1605), vervaardigd door Jacob Colijnsz. de Nole; de kerk bezit voorts een aantal mooie wapenborden en fraai meubilair.

De hoge toren van Amerongen maakt het kerkgebouw nog belangrijker. Deze

toren vertoont veel overeenkomst met de torens te Loenen aan de Vecht en Eemnes-Buiten (welke laatste momenteel ook gerestaureerd wordt) maar hij is rijker uitgevoerd.

Woudenbergse kerk. Te Woudenberg is eveneens de kerk hersteld en uitgebreid. Hier kunnen we niet spreken van een belangrijk gebouw. Van de oorspronkelijke kerk uit de middeleeuwen is niets meer over dan de eenvoudige toren, welke al evenmin onaangetast bleef.

Bij de restauratie der kerk, die in November 1952 gereed kwam, heeft men het interieur verfraaid. O.a. werd het mooie snijwerk aan de kansel weer tevoorschijn gebracht.

Kerkgeschiedenis Kockengen. Bij „Het Spectrum” te Utrecht verscheen een boek van W. van de Pas, getiteld „Tussen Vecht en Oude Rijn”. In dit boek behandelt de schrijver de geschiedenis der rooms-katholieke parochie te Kockengen.

Over dit gedeelte van de provincie Utrecht is niet al te veel geschreven. Daarom kondigen we met blijdschap de verschijning van dit boek aan. In een volgend nummer hoopt dr. A. J. van de Ven het boek te bespreken.

Zoals men zich zal herinneren wordt op het ogenblik hard gewerkt voor de restauratie der oude (hervormde) kerk te Kockengen. De vereniging „Oud-Utrecht” zond aan het actieve comité ter plaatse een bijdrage van f 50.—.

Mariënhof overgedragen. Het vroegere klooster Mariënhof te Amersfoort, sedert 1949 in gebruik bij de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, is in November 1952 geheel gerestaureerd aan het rijk overgedragen.

Bij deze plechtigheid heeft burgemeester H. Molendijk gewezen op de historie

van Mariënhof. Het gebouw dateert in hoofdzak uit de 16e eeuw. De R.O.B. aan het hoofd waarvan dr P. Glazema werkzaam is, heeft in Mariënhof een passend onderdak gekregen.

Kastellennieuws. Sedert vorige zomer is het kasteel Zuylen aan de Vecht voor het publiek te bezichtigen. Wij hopen t.z.t. eens terug te komen op dit veelbetekenende slot en zijn historie.

Het kasteel Voorn bij de Stadsdam onder Oudenrijn (gemeente Vleuten), is afgebroken in 1851. Op het vroegere kasteelterrein, een eilandje, treffen we tegenwoordig slechts twee duiventorens aan (zie artikel drs M. N. Acket in Jaarboekje 1933). De Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek heeft onlangs opgravingen verricht op de plek waar Voorn eens verrees. Waardevolle vondsten zijn niet tevoorschijn gekomen, wel restanten van 14e en 15e eeuws aardewerk.

Het kasteel Linschoten bezit een toegangshek uit het begin van de 18e eeuw. Dit fraaie staaltje smeedwerk is kort geleden op verdienstelijke wijze gerestaureerd door Kees van der Horst, die een kunstsmederij te Utrecht heeft. Het dorpje Linschoten kreeg er een bezienswaardigheid bij!

Latijnse school te IJsselstein. — In „Historia“, jaargang 1950 heeft dr H. W. Fortgens een artikel gewijd aan een onderwijsinstituut, dat het stadje IJsselstein vroeger rijk was: de latijnse school.

Tegenwoordig vindt men in die plaats geen inrichting meer voor voorbereidend hoger onderwijs. Dat er vroeger wel zulk een school was gevestigd, houdt verband met het feit, dat de stad indertijd bezit was van de Oranjes.

Dr Fortgens weet te melden, dat de Prins de benoeming van een rector moest goedkeuren. In het jaar 1585 is er voor het eerst sprake van een rector. Meestal

is hij de enige docent maar in jaren van grote toeloop wordt hij geassisteerd door een conrector.

In de 18e eeuw gaat de school tanen. Men komt in 1746 zelfs tot het besluit om de school op te heffen wegens gebrek aan leerlingen. Sedertdien wordt er in het gebouw een franse school gehouden.

Evenwel, de tijden schijnen gunstiger te worden, zodat in 1759 naar de Prinses van Oranje het verzoek uitgaat om de latijnse school weer op te richten. Adam Christiaan Schonck, conrector van een gelijknamige school te Wageningen, wordt belast met het rectoraat te IJsselstein.

Op plechtige wijze is de wederoprichting der school gevierd. Op 6 Augustus 1759 sprak de rector in de kerk een rede uit „De utilitate scholarum ac difficultate muneris scholastici“ (Over het nut der scholen en de moeilijkheid van het schoolmeestersambt).

Er waren op 7 Augustus, de eerste schooldag, veertien leerlingen van elders, waarvan de rector er negen had meegenomen uit Wageningen! Die veertien leerlingen woonden bij de rector in. Voorts waren er drie schoolkinderen uit IJsselstein zelf en enige leerlingen, die alleen het onderwijs in de franse taal volgden.

Het schoolgeld bedroeg vijf gulden per kwartaal; voor degenen die alleen Frans leerden vier gulden. Het kostgeld was ten hoogste f 200.— voor hen die volledig en pension waren; voor kinderen die in halve kost waren, moest f 90.— betaald worden. De rector kreeg een tractement van f 450.— per jaar. Daarvan diende hij dan zelf de franse ondermeester te betalen en de schoolmeester die onderricht gaf in schrijven en cijferen.

Rector Schonck heeft zeer correct de acta van de latijnse school bijgehouden. Dr Fortgens diepte daaruit in zijn artikel tal van aardige bijzonderheden op.

Onder rector Schonck en zijn opvolgers A. Bresser (1762—1773) en H. W. Oevering (1773—1801) heeft de school te IJsselstein zeer gebloeid. Soms waren er 45 leerlingen. In het begin van de 19e eeuw begon de school opnieuw te tanen. Na het vertrek van de rector A. L. Kaldenbach naar Breda (1806) schijnt geen nieuwe rector te zijn benoemd.

Jammer dat dr Fortgens over het einde van de latijnse school niet meer heeft weten te verhalen. Ook over het schoolgebouw, dat in 1760 werd vernieuwd en uitgebreid geeft hij geen bijzonderheden.

Toch is zijn bijdrage in „Historia“ van betekenis, omdat wij daardoor zoals dr Fortgens zelf schrijft, iets meer weten van onderwijstoestanden, die te IJsselstein tijdens de 18e eeuw heersten.

Latijnse school te Utrecht. — Ook deze school bestaat niet meer, althans in haar vroegere vorm. Maar het stedelijk gymnasium zet de traditie van de oude St. Hieronymusschool voort. Dit is gebleken bij de prijsuitreiking in Juli van het vorige jaar.

Burgemeester jhr mr C. J. A. de Raminz, die president-curator van het gym-

nasium is, heeft toen een gebruik dat dateert van 1732, in eer hersteld. Hij leidde namelijk zelf de plechtigheid, die als gewoonlijk in de Pieterskerk werd gehouden.

Boswell over Utrecht. — Verleden jaar is bij Heinemann te Londen een boek verschenen, getiteld „Boswell in Holland, 1763—1764“. In dit boek leest men de belevenissen van een schotse jongeman, die op 23-jarige leeftijd naar Utrecht komt om er rechten te studeren.

Boswell heeft nauwkeurig dagboek gehouden. Zijn aantekeningen verschaffen ons talrijke kleine bijzonderheden over Utrecht en de universiteit.

Ziehier een opmerking van Boswell, gedateerd Februari 1764:

„De stad Utrecht is een tamelijk grote stad, niet zeer uitgestrekt, maar lang. Zij is omgeven door bolwerken en ik geloof, dat deze versterkingen dateren van het Spaanse bewind. Het is een hele goede plaats om in te studeren. Er zijn verschillende uitnemende „Hooglermeesteren“. Ik weet wel dat zij hier meestal „professor“ worden genoemd, maar dat is een woord ontleen aan de Franse taal, wat ik nooit doen zal.“

de J.

DE ARCHITECTUUR VAN DE FUNDATIE VAN RENSWOUDE.

Ieder Utrechter weet, wat „de Fundatie“ is. Ook heeft men wel eens gelezen en misschien ten naaste bij onthouden, met welk doel zij in 1756 en volgende jaren tot stand kwam en nog steeds werkzaam is. Over het gebouw zelf echter, zijn architect, zijn bouwkundige schoonheid is, voor zoover ik weet, nooit een publicatie van betekenis verschenen. Deze leemte vulde Dr. R. van Luttervelt door in het *Kunst-historisch Jaarboek* 1950—51, blz. 197—

244 een uitvoerige, geïllustreerde studie over „Het gebouw van de Fundatie der Vrijvrouwe van Renswoude te Utrecht“ te doen opnemen. Dank zij het ongeschonden archief der Fundatie was het mogelijk haar bouwgeschiedenis na te gaan.

Een eerste ontwerp door den „stads-fabriek“ Anthony Voskuyl werd door Regenten niet geaccepteerd. Vervolgens verzochten zij den steenhouwer Joa Verkerk, die blijkbaar in Utrecht een zekeren naam had, een ontwerp voor een pronkgevel te maken en de praktische uitvoering daarvan op zich te ne-

men. Het eindresultaat ziet men nog steeds aan het einde der Lange Nieuwstraat: de rijke middenpartij is geheel in hardsteen uitgevoerd en de baksteenen zijstukken zijn met hardsteenen pilasters, stoepen en raamomlijstingen gedecoreerd. „Het overvloedig gebruik van het voor Nederland wel zeer kostbare steenhouwerswerk doet ons denken, dat de rol, die de steenhouwer bij de bouw gespeeld heeft, heel groot moet zijn geweest." Verkerk heeft hoogst waarschijnlijk niet alleen de voorgevel, maar het heele gebouw ontworpen.

Schr. geeft dan uitvoerige bijzonderheden over den bouw, materialen, prijzen, personeel, leveranciers, bemoeiingen van Regenten, indeeling van het perceel, den gedenksteen aan den voorgevel met zijn opvallende versiering, de verschillende vertrekken, de aankleding van de regentenzaal, schoorsteenmantels, trappen, het beroemde servies, de stucdecoraties, het hekwerk, — van dat alles worden velerlei details meegedeeld.

Opmerkenswaardig zijn de beschouwingen, die Dr. van Luttervelt vervolgens aan den stijl van gebouw en versieringen wijdt. Zoowel in het stucornament als in de vormgeving en de verschillende decoratie-motieven van den voorgevel meent schr. oostenrijksch-zuidduitsche invloed te kunnen constateeren. De naam van Josef Emanuel Fischer von Erlach uit Wenen wordt in dit verband vragenderwijze genoemd.

„Zo zien wij dus te Utrecht omstreeks 1750 een vorm van Nederlandsche rococo bloeien, die zich, in tegenstelling

tot de grootste steden der Republiek, meer naar het zuid-oosten dan naar het zuiden oriënteerde. Maar desondanks bleven de meesters, die hier werkzaam waren, toch Nederlanders. Echt Nederlands is de beheerstheid, die zij betoonden bij de toepassing van het sierende werk, Nederlands was het gebruik van baksteen aan de zijgevel en het gehele zij- en achtergedeelte van het gebouw, Nederlands het strenge recht-toe lopende dak, Nederlands zijn de rechte, onversierde gootlijst en de eenvoudige dakvensters en tenslotte ook de sobere opvatting van de tympaanvulling boven de middenpartij. Verkerk ging met de smaak van zijn tijd mee, zonder de vaderlandse stijl te verloochenen."

Tenslotte wijst schr. er op, dat het bouwen van hardsteenen pronkfaçades als die van de Fundatie in het midden der 18de eeuw te Utrecht een modeverschijnsel was, dat overigens alleen rijke ingezetenen konden nastreven. Voorbeelden daarvan zijn het huis Drift 25, thans Kunsthistorisch Instituut, dat mogelijk ook door Verkerk ontworpen is, en het huis Achter den Dom 14, waarin later Politiebureau, Postkantoor en thans een handelszaak gevestigd is.

Na ongeveer 1765 zijn dergelijke, uitermate prijzige pronkgevels in Utrecht maar zelden meer tot stand gebracht. Tot de uitzonderingen behoort de overigens vrij eenvoudige, geheel in hardsteen opgetrokken gevel van het laat 18de eeuwse perceel Kromme Nieuwe Gracht 3-5, het tegenwoordige St. Bonifacius-lyceum. v. C.

Het Maandblad zal voortaan weer iedere maand verschijnen, dus ook in Juli en Augustus, hetgeen de laatste jaren niet het geval was. Van tijd tot tijd zal — zoals heden — het blad een grotere omvang dan acht pagina's hebben.

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT"

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

MAART
1953

ONDER REDACTIE VAN:
H. DE JONG

26e JAARGANG
Nº 3

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: MAJELLAPARK 61, UTRECHT
Gironummer 575520 ten name van de Vereeniging „OUD-UTRECHT"

KLEINE KRONIEK VAN HOLLANDSCHE RADING EN WEER.

Ter aanvulling van het in het Jaarboekje Oud-Utrecht 1945-1946 ¹⁾ medegedeelde is nog van belang het volgende:

Langs de grens van het Gooi vindt men, te beginnen bij het IJsselmeer, de volgende namen: Gooiergracht, Hollandsche sloot, Hollandsche Rading, Weer, Raa of Raai of Raaij, Kromme Rade, Rade.

1085. In een onechte oorkonde wordt de Hollandsche Rading genoemd als Trenscothen. ²⁾ Deze oorkonde bewijst dat, indien al niet in 1085, dan toch in overoude tijd hier reeds 3 stallen voor vee hebben gestaan, allicht schaap-schotten of schaapskooien. Reeds in 776 wordt Hengestschote genoemd, later verbasterd tot Henschoten-Heischoten (bij Woudenberg). Ook Beerschoten bij de Bilt, heet naar een fokveestal.

1397. In een informatie aangaande de Wildvang van 1449 ³⁾, wordt gemeld: „dat bij tijden hertoge Ailbrecht een scheijdinge gedaen soude wesen tusschen Hollant ende den Sticht", dair waeren van hertoge Ailbrecht wegen... heere Wouter van Mijnden... ende datter doe een roije getogen ⁴⁾ was van 'den hoeck van Brueckelveen [Weersluis bij Muijeveld] tot upten uutersten boom van Goijers bosch. [nu grenshoek bij paal 16.]

De Wildvang was een oud jachtterrein van de graven van Holland en omvatte waarschijnlijk o.a. Egelshoek en Tweede Blok, en de Kerkelanden; later kwamen hier o.a. Blokhoven en Eindegooi. Hier werd, volgens een niet onaannemelijke traditie, Floris V in 1296 door de edelen gevangen genomen. ⁵⁾

1396—1397. Hertog Albrecht gelast den baljuw van Amsteland en Waterland om het veen van Gooiland te scheiden. ⁶⁾

Ofschoon deze grens speciaal die met de Vuursche betrof, is het aannemelijk dat er samenhang was met het onder 1397 vermelde en met de vaststelling van de grens Naarden—Muiderberg van 1396. ⁷⁾

1402. Bernd Proys wordt beleend met het gerecht en toebehoren van Herverscoop, dat zich tot de Drynscote uitstreckte, en